

Welkomstwoord Thom de Graaf | 15 augustus 2021

Voorzitter Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945

Excellenties, dames en heren,

Iedereen die de Nationale Herdenking bijwoont, hier of thuis, van harte welkom. Wij zijn blij dat wij met meer mensen bij het Indisch Monument kunnen zijn dan vorig jaar, maar met minder dan wij hadden gewild, en nog steeds met beperkingen.

Van 5 mei naar 16 augustus is maar ruim drie maanden, maar niettemin een lange weg. Op 5 mei vierden wij dat Nederland op die dag in 1945 werd bevrijd. Er kwam een einde aan de Duitse bezetting en aan de oorlog in Europa.

Maar voor lang niet alle Nederlanders was de Tweede Wereldoorlog voorbij. Wel in Europa, maar niet in Azië. Niet in toenmalig Nederlands-Indië, nu Indonesië. Niet voor de Indische Nederlanders, niet voor Europese Nederlanders, niet voor Molukkers en vele Indonesiërs. Niet voor iedereen die tegen de Japanse agressie had gevochten, niet voor iedereen die onder erbarmelijke omstandigheden probeerde te overleven.

Voor hen eindigde de Tweede Wereldoorlog pas op 15 augustus 1945, toen ook Japan capituleerde. De oorlog was ten einde, maar vrede, rust en veiligheid waren helaas voor heel veel mensen nog heel ver weg. En helemaal voorbij, nee de oorlog gaat nooit helemaal voorbij, zelfs niet in de derde generatie.

Het leed onder de onderdanen van het Koninkrijk in toenmalig Nederlands-Indië in die drie-en-een-half jaar, van eind 1941 tot augustus 1945, was groot en heel divers, en trof vele bevolkingsgroepen: Indo's, Molukkers, Europeanen, Chinese Indonesiërs, Papoea's en romoesja's. Honderdduizenden mensen kwamen in die jaren om. In ons land delen bijna twee miljoen mensen herinneringen en familie-verhalen. Over de gevechten, de kampen, de spoorwegen, de hellships, de slavenarbeid en alle ontberingen. En de geliefden die het niet overleefden.

Wij herdenken vandaag dat de Tweede Wereldoorlog 76 jaar geleden voor het gehele toenmalige Koninkrijk eindigde. En wij gedenken ons gedeeld verleden; een verleden dat brandt en schuurt, maar ook verbindt en verenigt. Wij herdenken mensen en de menselijke waarden die zo lang, vaak zelfs letterlijk, met voeten werden getreden. Herdenken is niet alleen maar stilstaan en ondergaan. Maar ook verwerken. En erkennen, door Japan, door de overheid, in woord en gebaar.

Er bestaat niet zoiets als een competitie of concurrentie om oorlogsleed, daar moet niemand zich in begeven. De oorlogsjaren in het toenmalige Nederlands-Indië, dat al in transitie verkeerde van kolonie naar onafhankelijkheid, verdienen hun eigen plaats in ons collectieve bewustzijn. Vorig jaar sprak de minister-president hier over de andere wereld van Indië, die soms nog heel dichtbij is.

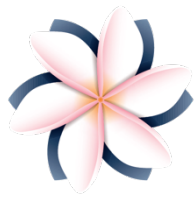
Zo is het. Ons gedeeld verleden is nooit voltooid verleden, maar vormt hopelijk een bron van inzicht, van begrijpen en ooit wellicht van begrip krijgen. Wij passen zelf niet meer in het verleden, maar dat verleden huist nog steeds wel in ons.

Het is zaak om daarmee om te gaan zonder te vergeten. Zoals de historicus Pieter Geijl ooit zei: de geschiedenis is een discussie zonder einde. Wij allemaal, hier en thuis, zijn onderdeel van die discussie. Het is óns verhaal, met duizenden facetten zoals we ook op de nieuwe website Indischmonument.nl kunnen lezen.

Ook mijn eigen verhaal, van ouders die voor de oorlog naar Indië verhuisden, vader geïnterneerd als reserveofficier op Midden-Java, moeder eerst buiten het kamp, toen er in, maar ook in de Kempetai-gevangenis en maanden doodziek van dysenterie in ziekenhuizen, broer en zus die als bange onthechte kinderen van zeven en zes de oorlog uitkwamen en geen enkel gevoel van vrijheid ervoeren, alleen maar meer angst en onveiligheid. Meer nog dan in de Maleise woorden die ik later af en toe hoorde, sprak de oorlog in wat er in al die jaren in ons gezin niet werd gezegd.

De geschiedenis van Nederlands-Indië, en van Indonesië, is een gelaagd verhaal, van verschillende perspectieven en morele dimensies. Een verhaal dat niet eindigde op 15 augustus 1945. De tijd daarna met zijn eigen verschrikkingen vormt nu onderwerp van onderzoek dat volgend jaar verschijnt. Maar nu, vandaag, herdenken wij het einde van de Tweede Wereldoorlog en eren wij alle slachtoffers van die oorlog in toenmalig Nederlands-Indië, militairen en burgers. Voor hen zijn de prachtige zonnebloemen in het monument, en straks de kransen en het militair saluut. Voor hen zijn onze overpeinzingen en gebeden.

Ik wens u een waardige herdenking en geef nu graag het woord door aan oud-senator en generaal-majoor der mariniers buiten dienst, Frank van Kappen, voor zijn persoonlijke getuigenis.

nationale herdenking
15 augustus 1945